

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาของปัญหา

หัวเรื่องประกอบด้วย คำ กลุ่มคำ หรือวลีที่กำหนดขึ้นใช้เพื่อระบุเนื้อหาสำคัญของหนังสือ เอกสารหรือวัสดุการศึกษาต่าง ๆ ที่มีเนื้อหาอย่างเดียวกัน คำหรือวลีที่ใช้เป็นหัวเรื่องจึงควรจะเป็นคำที่สั้น กะทัดรัด ชัดเจน และเฉพาะเจาะจงครอบคลุมเนื้อหาของหนังสือทั้งเล่มได้ (อัมพร ทีชะระ 2529: 80)

ห้องสมุดใช้หัวเรื่องในงานต่อไปนี้คือ :-

1. ใช้ในการทำบัตรรายการ หัวเรื่องเป็นรายการแรกของบัตรรายการประเภทบัตรเรื่อง (subject cards) ซึ่งโดยปกติหนังสือแต่ละเล่มจะมีบัตรรายการอย่างน้อย 3 ประเภท คือบัตรผู้แต่ง (Author cards) บัตรชื่อเรื่อง (Title cards) และบัตรเรื่อง (subject cards) การกำหนดหัวเรื่องขึ้นใช้นั้นเพื่อจะให้ความสะดวกแก่ผู้ใช้ในการค้นหาเอกสารที่ต้องการ ในกรณีที่ไม่ทราบชื่อเรื่องหรือชื่อผู้แต่งของหนังสือ ก็สามารถค้นหาข้อมูลได้จากหัวเรื่อง บัตรเรื่องจึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการค้นหาเอกสารในห้องสมุด

2. ใช้ในบรรณานุกรมเฉพาะวิชา (Subject bibliography) ในการจัดทำบรรณานุกรมเฉพาะวิชาจะใช้หัวเรื่องเข้าช่วยแบ่งข้อมูล เพื่อความสะดวกของผู้ใช้และบรรณารักษ์ฝ่ายบริการสนเทศ

3. ใช้ในครรชนี คือ ใช้ในการทำครรชนีวารสาร ซึ่งมีลักษณะที่เป็นเล่มหรือเป็นบัตรที่ห้องสมุดทำขึ้นเอง

ทั้งบัตรเรื่อง บรรณานุกรมเฉพาะวิชาและครรชนี ล้วนเป็นเครื่องมือสำคัญในการค้นหาข้อมูลในห้องสมุดสำหรับบรรณารักษ์และผู้ใช้ห้องสมุด ในห้องสมุดเฉพาะนั้นบรรณารักษ์และผู้ใช้ห้องสมุดส่วนใหญ่มักจะใช้บัตรเรื่อง (subject cards) ในการค้นหาหนังสือ

(นพวรรณ จงวัฒนา 2521: 5) โดยเฉพาะบรรณารักษ์แผนกบริการตอบคำถามต้องใช้บัตรเรื่องเป็นเครื่องมือสำหรับบริการตอบคำถามและช่วยการค้นคว้า จึงถือได้ว่าบัตรเรื่องช่วยให้การบริการค้นคว้าได้อย่างรวดเร็ว (ชมพู โชติจรียะ 2515: 11)

ปัญหาทั่วไปที่บรรณารักษ์ประสบในการกำหนดหัวเรื่องสำหรับหนังสือและเอกสารภาษาไทยเฉพาะสาขาวิชาก็คือ ขาดคู่มือในการกำหนดหัวเรื่องที่มีการปรับปรุงให้ทันกับความก้าวหน้าทางวิชาการเหมือนหัวเรื่องภาษาต่างประเทศ เช่น หัวเรื่องของหอสมุดรัฐสภาอเมริกัน (Library of Congress Subject Headings) หัวเรื่องของ Sears (Sears List of Subject Headings) หอสมุดแต่ละแห่งจึงต้องกำหนดหัวเรื่องใช้เองตามศัพท์ทางวิชาการที่ใช้อยู่ทั่วไปในแต่ละสาขาวิชา ด้วยเหตุนี้ หัวเรื่องที่แต่ละหอสมุดกำหนดขึ้นจึงแตกต่างกันไปบ้างในด้านการเลือกใช้ถ้อยคำ ตลอดจนความเฉพาะเจาะจงในแต่ละสาขาวิชา ส่วนปัญหาโดยเฉพาะของการกำหนดหัวเรื่อง คือ การที่จะเลือกใช้คำที่ผู้ใช้หอสมุดส่วนมากรู้จักและเข้าใจหรือคำที่สื่อความหมายได้ถูกต้องใกล้เคียงกับเนื้อหาในหนังสือและเอกสารให้มากที่สุด แต่ในการกำหนดหัวเรื่องของบรรณารักษ์นั้น ต้องใช้หลักตามทฤษฎีของการกำหนดหัวเรื่องที่มีการกลับคำหรือการจะใช้หัวเรื่องย่อยประกอบหัวเรื่องใหญ่ (ทองหยด ประทุมวงศ์ 2521: 4) ซึ่งบางครั้งจึงไม่ตรงกับคำที่ผู้ใช้หอสมุดต้องการใช้ค้นคว้า

หัวเรื่องภาษาไทยในสาขาประมงก็มีปัญหาดังกล่าวข้างต้นคือ มีคำศัพท์วิชาการในเอกสารและสิ่งพิมพ์ในสาขานี้ที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วตามความเจริญก้าวหน้าทางวิชาการ แต่หัวเรื่องภาษาไทยในสาขาประมงที่มีอยู่ในหนังสือคู่มือการกำหนดหัวเรื่องสำหรับหนังสือภาษาไทยมีจำนวนน้อยมาก และส่วนใหญ่ก็เป็นหัวเรื่องกว้าง ๆ ทั่วไป ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษารายละเอียดในเรื่องนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ศึกษาหัวเรื่องภาษาไทยสาขาประมง เพื่อรวบรวมปัญหาที่บรรณารักษ์และนักวิชาการประมงได้ประสบในการใช้หัวเรื่องในสาขาวิชานี้โดยละเอียด และรวบรวมปัญหาหัวเรื่องภาษาไทยสาขาประมง

สมมติฐานในการวิจัย

1. หัวเรื่องภาษาไทยสาขาประมง ที่มีอยู่ในหนังสือคู่มือการกำหนดหัวเรื่องหนังสือภาษาไทยนั้น มีอยู่น้อยและไม่ครอบคลุมความก้าวหน้าใหม่ ๆ ในสาขาประมง
2. หัวเรื่องภาษาไทยสาขาประมง ที่บรรณารักษ์กำหนดขึ้นใช้ไม่สอดคล้องกับศัพท์ทางวิชาการ ที่นักวิชาการประมงนำมาใช้ค้นหาหนังสือและเอกสารในห้องสมุด

ขอบเขตของการวิจัย

1. หัวเรื่องภาษาไทย สาขาประมง จะรวบรวมจาก
 - 1.1 หัวเรื่องสำหรับหนังสือภาษาไทยของสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย พ.ศ.2525
 - 1.2 หัวเรื่องสำหรับหนังสือภาษาไทยของสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
 - 1.3 หัวเรื่องสำหรับหนังสือภาษาไทยของคณะอนุกรรมการกลุ่มวิเคราะห์เลขหมู่ และทำบัตรรายการ ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา
2. หัวเรื่องที่บรรณารักษ์กำหนดขึ้นใช้ในสาขาประมงประมาณ 400 หัวเรื่องที่สำรวจจากห้องสมุด 5 แห่งคือ
 1. สำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
 2. ห้องสมุดคณะประมงมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
 3. ห้องสมุดสถาบันประมงน้ำจืดแห่งชาติ
 4. ห้องสมุดกองประมงทะเล กรมประมง
 5. ห้องสมุดศูนย์ชีววิทยาทางทะเล จังหวัดภูเก็ต
3. รวบรวมหัวเรื่องทางการประมงจากหนังสือ เอกสาร และวารสารทางการ

ประมงที่นักวิชาการกำหนดชั้นใช้ (มีรายละเอียดในภาคผนวก)

4. กลุ่มประชากร คือ บรรณารักษ์ฝ่ายวิเคราะห์เลขหมู่และทำบัตรรายการ ของห้องสมุดเฉพาะทางการประมง ห้องสมุดวิทยาลัยเกษตรกรรม ห้องสมุดวิทยาลัยเทคโนโลยีและ-อาชีวศึกษา ที่มีคณะเกษตรและห้องสมุดมหาวิทยาลัยที่มีการเรียนการสอนทางด้านการประมงและสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง มีจำนวนทั้งหมด 70 คน และกลุ่มประชากรที่เป็นนักวิชาการประมง ของกรมประมง และอาจารย์คณะประมง มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ จำนวน 70 คน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รวบรวมหัวเรื่องภาษาไทย สาขาประมงที่มีอยู่จาก 4 แหล่งคือ

1.1 หัวเรื่องสำหรับหนังสือภาษาไทยของสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2525

1.2 หัวเรื่องสำหรับหนังสือภาษาไทยของสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

1.3 หัวเรื่องสำหรับหนังสือภาษาไทยของคณะอนุกรรมการกลุ่มวิเคราะห์เลขหมู่และทำบัตรรายการ ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา

1.4 หัวเรื่องที่บรรณารักษ์ห้องสมุดเฉพาะทางการประมง 5 แห่งกำหนดชั้นใช้ คั้งที่กล่าวไว้แล้วในขอบเขตการวิจัย

2. รวบรวมหัวเรื่อง สาขาประมงจากหนังสือ เอกสาร และครรชนีวารสารทางการประมง ที่นักวิชาการประมงกำหนดชั้นใช้ เพิ่มเติมจาก 4 แหล่งคั้งกล่าวแล้ว (มีรายละเอียดในภาคผนวก ข.)

3. ส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์สำหรับบรรณารักษ์ฝ่ายวิเคราะห์เลขหมู่และทำบัตรรายการ และจะส่งแบบสอบถามด้วยตนเองสำหรับนักวิชาการประมง โดยใช้เวลาประมาณ 2 เดือนสำหรับถารดำเนินงานในขั้นตอนนี้

4. เปรียบเทียบหัวเรื่องที่ได้รวบรวมมาทั้งหมด เพื่อให้ นักวิชาการประมง และ บรรณารักษ์ฝ่ายวิเคราะห์เลขหมู่และทำบัตรรายการ พิจารณาคำหรือวลีที่ใช้เป็นหัวเรื่อง

5. นำข้อมูลที่ได้จากการเปรียบเทียบหัวเรื่องมาวิเคราะห์หาคำร้อยละ เพื่อสรุป ปัญหา และข้อเท็จจริง เกี่ยวกับการกำหนดคำหรือวลีที่ใช้เป็นหัวเรื่องของนักวิชาการประมงและ บรรณารักษ์ฝ่ายวิเคราะห์เลขหมู่และทำบัตรรายการ เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดหัวเรื่องให้ คั่นหนังสือและเอกสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ประโยชน์ที่จะได้รับ

1. เพื่อเสนอแนะทฤษฎีเกี่ยวกับการกำหนดหัวเรื่องของเอกสาร และสิ่งพิมพ์ให้เป็น เครื่องมือที่มีประสิทธิภาพในการคั่นหนังสือและเอกสารในห้องสมุด

2. ทำให้มีบัญชีหัวเรื่องภาษาไทยในสาขาประมง ซึ่งจะช่วยให้บรรณารักษ์ฝ่าย วิเคราะห์เลขหมู่และทำบัตรรายการใช้เป็นแนวทางในการกำหนดหัวเรื่องของเอกสาร สิ่งพิมพ์ ซึ่งช่วยให้ผู้ใช้ห้องสมุดสามารถค้นหาข้อมูลเกี่ยวกับการประมง ที่เป็นหัวเรื่องเฉพาะในด้านต่าง ๆ ได้ละเอียดและสะดวกรวดเร็วยิ่งขึ้น

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สำหรับงานวิจัยในต่างประเทศนั้น Napp และ Petrof ได้ศึกษาเกี่ยวกับหัวเรื่องและ การใช้บัตรเรื่องของผู้ใช้ห้องสมุด (Palmer 1972: 20-40) Napp ได้ศึกษาจากคำที่ผู้ใช้นำมา คั่นในบัตรเรื่องโดยการสัมภาษณ์ พบว่าคำที่ผู้ใช้นำมาคั่นนั้นส่วนใหญ่ไม่มีในบัตรรายการ และใช้ หัวเรื่องย่อยที่เฉพาะเจาะจงภายใต้หัวเรื่องหัว ๆ ไป ส่วน Petrof วิจัยเกี่ยวกับการใช้บัตร เรื่องของผู้ใช้ห้องสมุดมหาวิทยาลัยแอตแลนตา ผลปรากฏว่าผู้ใช้ส่วนใหญ่จะใช้บัตรเรื่องเพื่อค้น หาหนังสือและเอกสารตามสาขาวิชาเฉพาะที่ตนต้องการ นอกจากนั้นยังมีงานวิจัยที่เกี่ยวกับ หัวเรื่องเฉพาะสาขาวิชา คือ Nichol (1984: 674A) ได้ศึกษาเกี่ยวกับหัวเรื่องคานคาทอลิก (Catholic Subject Headings) ของห้องสมุดมหาวิทยาลัยและวิทยาลัยทางด้านคาทอลิก เพื่อเปรียบเทียบหัวเรื่องทางด้านคาทอลิกกับหัวเรื่องของ หอสมุดรัฐสภาอเมริกัน (Library of Congress Subject Headings) โดยเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามที่ส่งไปยังห้องสมุด ดังกล่าว ผลปรากฏว่าห้องสมุด 191 แห่ง มีห้องสมุดที่ใช้หัวเรื่องคาทอลิกอยู่ 37 แห่ง

เคยใช้ 58 แห่ง และไม่เคยใช้ 96 แห่ง จากจำนวนห้องสมุดที่ใช้หัวเรื่องคาทอลิกพบว่า เมื่อ 30 ปีมาแล้ว ห้องสมุดที่ใช้หัวเรื่องคาทอลิกควบคู่กับหัวเรื่องของ หอสมุดรัฐสภาอเมริกัน มีร้อยละ 95 เหตุผลที่เลิกใช้หัวเรื่องคาทอลิก เพราะมาใช้หัวเรื่องของ หอสมุดรัฐสภาอเมริกัน และเข้าร่วมโครงการ OCLC จึงเป็นการยากที่จะใช้หัวเรื่องคาทอลิกควบคู่กับหัวเรื่องของห้องสมุดรัฐสภาอเมริกันได้ สำหรับการเปรียบเทียบหัวเรื่องคาทอลิก กับหัวเรื่องของ หอสมุดรัฐสภาอเมริกัน พบว่า หัวเรื่องคาทอลิกฉบับพิมพ์ครั้งที่ 5 มีหัวเรื่องเหมือนกับหัวเรื่องของ หอสมุดรัฐสภาอเมริกัน ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 9 จำนวน 3,010 หัวเรื่อง หรือ คิดเป็นร้อยละ 59.7 ส่วนหัวเรื่องที่เหลืออีก 1,212 หัวเรื่อง หรือคิดเป็นร้อยละ 40.3 จะเป็นหัวเรื่องที่มีลักษณะเฉพาะที่ใช้ในหัวเรื่องคาทอลิก ซึ่งแตกต่างจากหัวเรื่องของ หอสมุดรัฐสภาอเมริกันในด้านรูปแบบ ร้อยละ 17.4 ด้านเนื้อหาเฉพาะ ร้อยละ 36.7 ด้านการใช้คำร้อยละ 13.9 และนอกจากนั้นเป็นหัวเรื่องที่มีลักษณะเฉพาะทางด้านคาทอลิกที่ไม่สามารถนำมาเปรียบเทียบกับหัวเรื่องของ หอสมุดรัฐสภาอเมริกันได้เป็นจำนวนร้อยละ 32.1 ซึ่งถ้าคิดจากจำนวนนี้ พบว่ามีคำที่เป็นชื่อเฉพาะถึงร้อยละ 69.7

Krieger (1982: 3791-3798A) ได้วิจัยเกี่ยวกับอิทธิพลของครูผู้สอนและอิทธิพลของหนังสือตำราที่มีต่อการเลือกคำของนิสิต มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาว่าบุคคลได้เรียนรู้ศัพท์เฉพาะตามสาขาวิชาอย่างไร กลุ่มตัวอย่างคือ นิสิตคณะรัฐศาสตร์และคณะสัตวศาสตร์ที่กำลังศึกษาชั้นคว่ำเพื่อทำรายงาน ซึ่งคำที่นิสิตเลือกมาจะเป็นคำที่ได้จากครูผู้สอน การอ่านตามเนื้อหาวิชาและศึกษาเองนอกเหนือจากเวลาเรียน แล้วนำคำที่นิสิตเลือกใช้มาเปรียบเทียบกับคำที่ใช้ในคู่มือหัวเรื่องของ หอสมุดรัฐสภาอเมริกันฉบับพิมพ์ครั้งที่ 8 และนำคำที่นิสิตคณะรัฐศาสตร์เลือกใช้มาเปรียบเทียบกับหนังสือ Information Bank Thesaurus ส่วนคำที่ได้จากนิสิตคณะสัตวศาสตร์นำมาเปรียบเทียบกับ Biological and Agricultural Index นิสิตส่วนใหญ่เลือกคำที่ใช้ใน Readers' Guide to Periodical Literature มีคำที่สามารถนำไปใช้ได้ 754 คำ จากนิสิต 104 คน จำนวนคำทั้ง 754 คำนั้น มี 688 คำ บอกว่ามาจากแหล่งเดียวกัน ส่วนอีก 66 คำมาจาก 2 แหล่งหรือทั้ง 3 แหล่ง ซึ่งพบว่าคำที่มาจากหลายแหล่งจะเป็นคำศัพท์ที่ซับซ้อน ผลของการวิจัยพบว่า คำที่นิสิตคณะสัตวศาสตร์นำไปใช้ในการค้นข้อมูล เป็นคำที่นิสิตได้รับมาจากครูผู้สอนมากกว่าจากตำราเรียน แต่คำที่ใช้ได้กับเครื่องมือสืบค้นข้อมูลเป็นคำที่กำหนดจากตำราเรียนมากกว่าครูผู้สอน ส่วนคำที่นิสิตคณะรัฐศาสตร์นำไปใช้ค้นข้อมูลนั้นมีผลตรงกันข้ามกล่าวคือ เป็นคำที่ได้จากตำราเรียนมากกว่าจากครูผู้สอน แต่คำที่ปรากฏในเครื่องมือสืบค้นข้อมูลส่วนใหญ่จะเป็นคำที่ตรงกับคำที่ครูผู้สอนใช้

งานวิจัยเกี่ยวกับหัวข้อเรื่องภาษาอังกฤษที่น่าสนใจของ Jay Elwood Daily (1957) ชื่อเรื่องว่า "The Grammar of Subject Headings: a Formulation of Rules for Subject Headings Based on a Synthetical and Morphological Analysis of the Library of Congress List" ซึ่งเป็นวิทยานิพนธ์ชั้นปริญญาเอก มหาวิทยาลัยโคลัมเบีย Daily ได้ศึกษาถึงหัวข้อเรื่องในหนังสือ Library of Congress Subject Headings พิมพ์ครั้งที่ 5 ค.ศ. 1948 โดยศึกษาถึงประเภทและลักษณะของคำที่ใช้เป็นหัวข้อเรื่องแต่ละหัวข้อเรื่อง ได้นำเอาหลักไวยากรณ์ภาษาอังกฤษมาพิจารณาด้วย ผลจากการวิจัยนี้ผู้วิจัยได้ให้ข้อเสนอแนะในการกำหนดคำที่ใช้เป็นหัวข้อเรื่องว่า เครื่องหมายวรรคตอนจะช่วยแก้ปัญหาในการกำหนดคำที่จะใช้เป็นหัวข้อเรื่องว่าควรจะใช้เครื่องหมายหรือแยกได้ และควรใช้เครื่องหมายวรรคตอนแทนเครื่องหมายคั่น (-) และอาจใช้แทนสันฐานหรือบุพบทได้ นอกจากนี้ในภาคผนวกของการวิจัยได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับกฎเกณฑ์ในการใช้ เครื่องหมายวรรคตอนพร้อมให้ตัวอย่างประกอบด้วย

ใน ค.ศ. 1957 Oliver Linton Lilley (1959) ได้ศึกษาหัวข้อเรื่องเฉพาะในหมวดควิชาวรรณคดีอังกฤษ โดยใช้ข้อมูลจากหัวข้อเรื่องที่ใช้ในบัตรรายการของห้องสมุดประชาชนของเมืองนิวยอร์ก หนังสือหัวข้อเรื่องที่ห้องสมุดดังกล่าวใช้มี 3 เล่ม คือ หัวเรื่องจาก L.C. Subject Headings พิมพ์ครั้งที่ 6, Sears List of Subject Headings พิมพ์ครั้งที่ 7 และ หัวเรื่องของ The Boston Athenaeum Catalog การวิจัยนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาถึงการเลือกใช้คำเป็นหัวข้อ โดยศึกษาถึงการให้หัวข้อ คำอธิบายหัวข้อ (scope notes) และการอ้างอิงต่าง ๆ จากผลการวิจัยปรากฏว่า ควรมีการเปลี่ยนแปลงระบบในการใช้คำ และรูปแบบบ้าง โดยเฉพาะความเฉพาะเจาะจงในการให้หัวข้อ และควรจะมีคำอธิบายหัวข้อและบัตรโยงประเภทต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้น

Kanwischer (1975: 651-654) ได้วิจัยเกี่ยวกับหัวข้อเรื่องภาษาอังกฤษ ซึ่งงานวิจัยนี้เป็นโครงการวิจัยของห้องสมุดมหาวิทยาลัยแมซซิทส สหรัลอเมริกา เพื่อศึกษาถึงความคิดเห็นเกี่ยวกับหัวข้อเรื่องของห้องสมุดคริสตศาสนิกชน ปัญหาต่าง ๆ ในการให้หัวข้อ ลักษณะการคัดแปลง และการเพิ่มเติมหัวข้อขึ้นใช้เอง การสอนนักศึกษาเกี่ยวกับหัวข้อ ระบบการจัดเรียงบัตรรายการ การติดต่อบริการต่าง ๆ ระหว่างบรรณารักษ์แผนกจัดทำบัตรรายการ และบรรณารักษ์แผนกบริการตอบคำถามและจากผลการศึกษาพบว่า ปัญหาเกี่ยวกับหัวข้อเรื่องคือ การ

กำหนดคำขึ้นใช้และความยุ่งยากสับสนในการใช้เครื่องหมายวรรคตอนต่าง ๆ เช่น จุลภาค วงเล็บ ซึ่งทำให้ผู้ใช้หัวเรื่องเกิดความเข้าใจผิดได้

งานวิจัยเกี่ยวกับหัวเรื่องภาษาอังกฤษที่สำคัญมากอีกเรื่องหนึ่งคือ งานวิจัยของ Jessica Lee Harris (1970) เป็นงานวิจัยระดับปริญญาเอกของมหาวิทยาลัยโคลัมเบียได้ศึกษาและวิเคราะห์หัวเรื่องตัวอย่างจำนวนร้อยละ 10 ของหัวเรื่องใน L.C. Subject Headings พิมพ์ครั้งที่ 7 และนำเอาหัวเรื่อง หัวเรื่องย่อย และการโยงข้อความมาจัดทำเป็นบัตรเจาะรู โดยประมวลผลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ เพื่อให้ได้ลักษณะของหัวเรื่องประเภทต่าง ๆ ออกมาและได้จัดทำรายการหัวเรื่องที่เขียนคำกลับกัน (Inversions) หัวเรื่องย่อยต่าง ๆ วลีที่มีคำเชื่อมต่าง ๆ การโยงข้อความ เป็นต้น ผู้วิจัยได้ศึกษาเปรียบเทียบหัวเรื่องของ L.C. Subject Headings กับหัวเรื่องของบริษัท H.W. Wilson ซึ่งผลปรากฏว่า หัวเรื่องของ L.C. Subject Headings มีการแบ่งหัวเรื่องย่อยลงไปมากกว่าและขนาดของห้องสมุดที่แตกต่างกันไม่มีผลทำให้ขอบเขตของหัวเรื่องแตกต่างกันเลย นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้ศึกษาถึงการใช้รูปแบบของหัวเรื่อง ลักษณะของหัวเรื่องที่จะเข้าเครื่องคอมพิวเตอร์ และลักษณะการโยงข้อความต่าง ๆ

สำหรับงานวิจัยด้านหัวเรื่องภาษาไทย นิรมล ทรัพย์เจริญ (2519: 139) ได้ศึกษาหัวเรื่องเกี่ยวกับประเทศไทยในห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาและหอสมุดแห่งชาติ ผลปรากฏว่าบรรณารักษ์มีปัญหาในการกำหนดหัวเรื่องคือ ศัพท์วิชาการต่าง ๆ ที่แปลจากภาษาต่างประเทศเป็นหัวเรื่องนั้นจะต้องเทียบเคียงเป็นภาษาไทยให้ถูกต้อง โดยการสอบถามจากผู้เชี่ยวชาญและนอกจากนั้นบรรณารักษ์ประสบกับปัญหาการขาดคู่มือกำหนดหัวเรื่องเฉพาะวิชาที่ทันสมัยอีกด้วย

นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยที่เกี่ยวกับหัวเรื่องเฉพาะคือ ไพพรรณ ไพบูลย์ศรีนครา (2518: 144-146) ได้ศึกษาเรื่อง "การศึกษาหัวเรื่องหมวดวิชาการศึกษาของห้องสมุดมหาวิทยาลัยในกรุงเทพมหานคร" โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาหัวเรื่องหมวดวิชาการศึกษาที่มีใช้ในห้องสมุดมหาวิทยาลัยในกรุงเทพมหานคร และเพื่อศึกษาถึงความนิยมของนิสิตนักศึกษา มหาวิทยาลัยในกรุงเทพมหานครที่มีต่อหัวเรื่องหมวดวิชาการศึกษาตามที่บรรณารักษ์กำหนดไว้ โดยรวบรวมหัวเรื่องหมวดวิชาการศึกษาจากบัตรรายการของห้องสมุดมหาวิทยาลัยในกรุงเทพมหานคร

7 แห่งมี 625 หัวเรื่อง แล้วนำหัวเรื่องดังกล่าวมาสร้างแบบสอบถามให้ชนิดชั้นปีที่ 4 ใน คณะศึกษาศาสตร์หรือครุศาสตร์ พิจารณาเลือกหัวเรื่องที่คิดว่าเหมาะสม ผลการวิจัยปรากฏว่า ปัญหาที่มีมากที่สุดในการใช้ บัตรหัวเรื่องภาษาไทยคือ คำที่ต้องการค้นไม่มีในบัตรรายการ ปัญหา รองลงมาคือ ไม่ทราบว่าจะค้นคำไหนและห้องสมุดใช้ภาษาเข้าใจยาก สำหรับผลการวิจัยเกี่ยวกับความนิยมและความเหมาะสมของหัวเรื่องนั้นปรากฏว่า หัวเรื่องที่มีขอบข่ายเนื้อหาเดียวกัน แต่ใช้คำหรือวลีแตกต่างกันที่เป็นที่นิยมของกลุ่มตัวอย่างมี 83 หัวเรื่อง ส่วนหัวเรื่องที่ใช้คำหรือวลีเดียวกันหรือมีใช้เพียงบางแห่ง ซึ่งมีทั้งหมด 107 หัวเรื่อง กลุ่มตัวอย่างเห็นว่า เป็นหัวเรื่องที่มีความเหมาะสมทุกหัวเรื่อง

ในปีเดียวกันนี้ ได้มีงานวิจัยของ อุบลวรรณ ปิติพัฒนะโรษิต (2518: ง-จ) ได้ ศึกษาหัวเรื่องสำหรับหนังสือภาษาไทยของห้องสมุดมหาวิทยาลัยในประเทศไทย โดยมีจุดมุ่งหมาย เพื่อศึกษาและรวบรวมหัวเรื่องสำหรับหนังสือภาษาไทยที่ใช้อยู่ในห้องสมุด 10 แห่งในประเทศไทย ตลอดจนศึกษาปัญหาต่าง ๆ ในการให้หัวเรื่องภาษาไทย ประเมินคุณค่าของหนังสือคู่มือการให้ หัวเรื่องภาษาไทยที่ห้องสมุดแต่ละแห่งใช้อยู่ วิเคราะห์หัวเรื่องที่ใช้แตกต่างกันออกไป ผลจากการวิจัยปรากฏว่า ปัญหาที่สำคัญที่สุดของหัวเรื่องสำหรับหนังสือภาษาไทย คือ ขาดคู่มือการให้ หัวเรื่องที่ทันสมัย สำหรับปัญหาอื่น ๆ ได้แก่ หัวเรื่องในหนังสือคู่มือการให้หัวเรื่องที่ใช้ยังไม่เพียงพอ การโยงข้อความมีน้อย ทำให้เกิดความสับสนยุ่งยากแก่บรรณารักษ์ บรรณารักษ์มัก ประสมปัญหาในการกำหนดหัวเรื่องขึ้นใช้เองว่า ทำอย่างไรจึงจะได้คำที่สั้น กระชับและได้ใจ ความ ปัญหาการกำหนดหัวเรื่องภาษาไทยจากคำในภาษาต่างประเทศ สำหรับผลการวิจัยเกี่ยวกับปัญหาของผู้ใช้ห้องสมุดในการใช้หัวเรื่องจากบัตรรายการ ปรากฏว่าผู้ใช้หาหัวเรื่องไม่ค่อยพบ อาจเนื่องจากคำที่ใช้เป็นหัวเรื่องที่บรรณารักษ์กำหนดขึ้นนั้น เป็นคำที่ผู้ใช้ห้องสมุดไม่คุ้นเคย นอกจากนี้ผู้วิจัยยังพบว่าสิ่งที่ยังขาดแคลนอยู่และเป็นสิ่งจำเป็นควรที่จะให้ความสนใจรีบทำขึ้นไว้ใน ห้องสมุด คือ หัวเรื่องเฉพาะวิชา การวิจัยเรื่องนี้ ได้ให้ข้อเสนอแนะว่า ควรมีการปรับปรุง หัวเรื่องภาษาไทย โดยการจัดตั้งหน่วยงานที่จะรับผิดชอบเพื่อเป็นศูนย์กลางประสานงานรับฟัง ความคิดเห็นเกี่ยวกับหัวเรื่อง นอกจากนั้นผู้วิจัยได้เสนอแนะหัวเรื่องภาษาไทยที่ได้จากการศึกษา และรวบรวมไว้ให้ด้วย

ยุพดี ต่อมบุณย์สุภชัย (2525: 257-276) ได้ศึกษาเรื่อง "เสนอแนวกำหนดหัวเรื่อง

ภาษาไทยหมวดวิชาชีวะในห้องสมุดวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา" เพื่อต้องการรวบรวม บัญชีหัวเรื่องหนังสือภาษาไทยที่เกี่ยวกับวิชาชีวะสามสาขาคือ สาขาช่วงอุตสาหกรรม พาณิชยกรรม และเกษตรกรรม โดยรวบรวมหัวเรื่องจากบัตรรายการในห้องสมุดสังกัดวิทยาลัยเทคโนโลยีและ-อาชีวศึกษา จำนวน 16 วิทยาเขต แล้วนำมาสร้างเป็นแบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่างคือ นักศึกษา อาจารย์ และบรรณารักษ์ในสังกัดวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา ผลการวิจัยปรากฏว่า หัวเรื่องเฉพาะและหัวเรื่องทั่วไปเกี่ยวกับวิชาชีวะที่สอบถามความนิยมอันดับหนึ่ง สอง และสาม ปรากฏว่า หัวเรื่องที่ได้รับการนิยมนับเป็นอันดับหนึ่งทั้งสามสาขามีทั้งหมด 260 หัวเรื่อง หัวเรื่อง ที่ได้รับความนิยมเป็นอันดับสองมี 260 หัวเรื่อง และหัวเรื่องที่ได้รับการนิยมนับเป็นอันดับสามมี ทั้งหมด 191 หัวเรื่อง นอกจากนี้หัวเรื่องที่สอบถามความเหมาะสมมีทั้งหมด 44 หัวเรื่อง นักศึกษา อาจารย์ และบรรณารักษ์ส่วนใหญ่เห็นว่าเหมาะสมและนำไปใช้ได้

ใน พ.ศ. 2528 ศิริภรณ์ วิธินันทกิจ (2528: 72-86) ได้ศึกษาเรื่อง "การ กำหนดหัวเรื่องภาษาไทยในสาขาพลศึกษา" เพื่อกำหนดคำหรือวลีต่าง ๆ ที่ใช้เป็นหัวเรื่องภาษาไทยในสาขาพลศึกษา โดยรวบรวมคำหรือวลีที่ใช้เป็นหัวเรื่องจากหนังสือภาษาไทย และภาษาอังกฤษที่มีอยู่ในห้องสมุดมหาวิทยาลัยในกรุงเทพมหานคร 5 แห่ง แล้วนำมาสร้างเป็นแบบสอบถาม ให้ผู้เชี่ยวชาญด้านพลศึกษา 5 ท่าน พิจารณาความเหมาะสมของคำหรือวลีที่ควรกำหนดเป็น หัวเรื่อง ผลการวิจัยปรากฏว่า หัวเรื่องภาษาไทยสาขาพลศึกษาที่บรรณารักษ์กำหนดขึ้นใช้ใน ห้องสมุดมหาวิทยาลัย 5 แห่งในกรุงเทพมหานครส่วนใหญ่ผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าเหมาะสมที่จะกำหนด เป็นหัวเรื่องได้ มีทั้งหมด 434 หัวเรื่อง ส่วนหัวเรื่องที่ไม่เหมาะสมและได้เสนอแนะ ปรับปรุงมี 13 หัวเรื่อง

งานวิจัยเกี่ยวกับหัวเรื่องภาษาไทยเฉพาะสาขาวิชาที่สำคัญอีกเรื่องหนึ่งคือ "การ ศึกษาการให้หัวเรื่องภาษาไทยในสาขาประชากรศาสตร์" (คาราวรรณ เจริญเพิ่มพูน 2526: ง-จ) โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาถึงปัญหาการให้หัวเรื่องภาษาไทย สำหรับหนังสือและเอกสาร ในสาขาประชากรศาสตร์ของบรรณารักษ์จัดหมู่และทำบัตรรายการของห้องสมุดเฉพาะทาง ประชากรศาสตร์และแพทยศาสตร์ในกรุงเทพมหานคร รวม 7 แห่ง นอกจากนี้ยังสำรวจ รวบรวม และวิเคราะห์หัวเรื่องทางประชากรศาสตร์จาก 3 แหล่งคือ "หัวเรื่องเรื่องสำหรับหนังสือ- ภาษาไทยของสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2513" หัวเรื่องที่บรรณารักษ์กำหนดขึ้น

ใช้ของห้องสมุด 7 แห่ง และหัวข้อเรื่องจากคำหรือวลีที่ใช้กันอย่างแพร่หลายในหนังสือและเอกสารในสาขาประชากรศาสตร์ เพื่อหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับความนิยมในการเลือกใช้หัวข้อเรื่องของผู้ใช้ห้องสมุด ผลการวิจัยปรากฏว่า ปัญหาที่สำคัญในการให้หัวข้อเรื่องภาษาไทยสำหรับหนังสือและเอกสารในสาขาวิชาประชากรศาสตร์ คือ การขาดคู่มือการให้หัวข้อเรื่องภาษาไทยในสาขาประชากรศาสตร์ เนื่องจากบรรณารักษ์ห้องสมุดเฉพาะในสาขานี้ไม่ได้มีการประชุมปรึกษากันในเรื่องการกำหนดหัวข้อเรื่องเพิ่มเติมขึ้นใช้ให้เป็นแบบเดียวกัน ดังนั้นหัวข้อเรื่องทางประชากรศาสตร์ที่ใช้กันอยู่น้อยมากไม่ละเอียดและทันสมัย ศัพท์บางคำแปลมาจากภาษาต่างประเทศซึ่งผู้ใช้ห้องสมุดไม่คุ้นเคย สำหรับการสำรวจและรวบรวมหัวข้อเรื่องภาษาไทยสาขาประชากรศาสตร์จาก 3 แหล่งดังกล่าวมาแล้ว เพื่อถามความคิดเห็นของผู้ใช้ห้องสมุด ผลปรากฏว่า ผู้ใช้ส่วนใหญ่นิยมค้นหาหัวข้อเรื่องจากคำสามัญ โดยไม่มีการกลับคำหรือใช้หัวข้อเรื่องย่อประกอบหัวข้อเรื่องใหญ่

สรุปได้ว่า งานวิจัยที่เกี่ยวกับหัวข้อเรื่องในต่างประเทศนั้น มุ่งที่จะศึกษาถึงลักษณะคำที่ใช้เป็นหัวข้อเรื่องและเครื่องหมายวรรคตอนในหนังสือคู่มือการให้หัวข้อเรื่องที่ใช้กันอยู่ นอกจากนั้นก็ยังมีงานวิจัยที่ศึกษาจากหัวข้อเรื่องที่บรรณารักษ์กำหนดขึ้นใช้เองด้วย ซึ่งผลการศึกษารายงานว่า การกำหนดคำขึ้นใช้เป็นหัวข้อเรื่องและการใช้เครื่องหมายวรรคตอน ทำให้ผู้ใช้สับสนและเข้าใจผิด ส่วนงานวิจัยเกี่ยวกับหัวข้อเรื่องในประเทศไทยนั้นมุ่งการศึกษาถึงปัญหาในการให้หัวข้อเรื่องภาษาไทยของบรรณารักษ์ และปัญหาในการใช้หัวข้อเรื่องของผู้ใช้ห้องสมุด ซึ่งผลปรากฏว่าปัญหาที่สำคัญในการให้หัวข้อเรื่องภาษาไทยของบรรณารักษ์ก็คือ การขาดคู่มือการให้หัวข้อเรื่องหนังสือภาษาไทยสำหรับปัญหาของผู้ใช้ห้องสมุดนั้น จากการศึกษาพบว่า หัวข้อที่ผู้ใช้ห้องสมุดต้องการกันกว่าไม่มีใช้ในบัตรรายการ โดยเฉพาะหัวข้อเรื่องเฉพาะสาขาวิชา เช่น หัวข้อสาขาประชากรศาสตร์ของ การารวรรณ เจียมเพิ่มทุน (2526: ง-จ)